

Εκατόν χρόνια από τη γέννηση του Φελίνι: η επιτυχία, οι ηθοποιοί και οι γυναίκες του

Η επιτυχία του Φεντερίκο Φελίνι, οι γυναίκες και οι ταινίες του, μαζί βέβαια με την αγαπημένη του Τζουλιέτα Μαζίνα, το λιμάνι του και το καταφύγιο του. Ανάμεσα στο όνειρο και την πραγματικότητα μια αναδρομή στην καλλιτεχνική πορεία του Μαέστρο με αφορμή τα εκατόν χρόνια από τη γέννησή του (20 Ιανουαρίου).

Στην επιτυχία ο Φελίνι έφτασε αντλώντας έμπνευση αποκλειστικά από την ίδια τη ζωή του, χωρίς να σηκώνει το δάκτυλο, χωρίς να κρίνει και να επικρίνει ποτέ κανένα, χωρίς φιλοσοφίες και αμπελοφιλοσοφίες. «Οι ταινίες μου δεν είναι φιλοσοφικά δοκίμια», έλεγε. «Το να δημιουργώ ταινίες και το να ονειρεύομαι, για μένα, είναι το ένα και το αυτό. Γιατί τα όνειρα γοητεύουν όσο μένουν στη σφαίρα του μυστηρίου, αν όμως πάει να τα εξηγήσει κανείς, αμέσως γίνονται ανιαρά». Ποιος θα το έλεγε ότι αυτό το νέο παιδί από την επαρχία ήταν γραφτό να κερδίσει τέσσερα Όσκαρ; Και όλα αυτά πάντα μένοντας πιστός στη δική του αλήθεια. «Πάντα αυτοβιογραφούμαι, ακόμα και όταν μιλάω για το τι θα φάω το βράδυ» δήλωσε κάποτε ο σκηνοθέτης αναφερόμενος με κάποια δόση περηφάνιας αλλά και με πολύ ειλικρίνεια στη δημιουργικότητά του. Όμως στο συλλογικό φαντασιακό το σπουδαιότερο βραβείο του είναι το Όσκαρ για το σύνολο της προσφοράς του στην έβδομη τέχνη που έλαβε το '93 από τα χέρια της Σοφία Λόρεν και από έναν εμφανώς συγκινημένο Μαρτσέλο Μαστρογιάννι. Όλα αυτά έγιναν στο Λος Άντζελες, στο Dorothy Pavillon, ενώ στο κοινό καθόταν και η Τζουλιέτα Μαζίνα, που δεν μπόρεσε να συγκρατήσει τα δάκρυά της. «Σας παρακαλώ, μην σηκώνεστε, δεν χρειάζεται», είχε πει τότε ο Φελίνι. «Τι να πω; Ότι δεν το περίμενα; Θα ήθελα πρώτα απ' όλα να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες μου. Επειδή όμως δεν μπορώ να τους μνημονεύσω όλους, ας μου επιτραπεί να πω μονάχα ένα όνομα, πρόκειται για μια ηθοποιό που είναι και η γυναίκα μου. Ευχαριστώ, αγαπημένη μου Τζουλιέτα, και σε παρακαλώ πολύ, σταμάτα να κλαις!».

Οι ταινίες του κινούνται ανάμεσα στο όνειρο, τα κόμικς, το τσίρκο και τη φαντασία, δηλαδή σε έναν κόσμο που κυριαρχείται από τη μαγεία. Σχεδόν όλα τα έργα του Φελίνι ευθυγραμμίζονται με αυτή τη σουρεαλιστική γραμματική που τη συμπληρώνει το σφύριγμα του ανέμου, από το *Λευκό σείχη*, την πρώτη ταινία του, του 1952, μέχρι το νοσταλγικό *Τζίντζερ και Φρεντ* του 1985. Άλλες ταινίες του, σε χρονολογική σειρά, είναι *Οι Βιτελόνη* με ήρωες πέντε ανέμελους επαρχιώτες σε μια πόλη που μοιάζει πολύ με το Ριμίνι· *Λα Στράντα*, που κέρδισε το Όσκαρ καλύτερης ξενόγλωσσης ταινίας, με ήρωες δυο πλανόδιους καλλιτέχνες (τον Άντονι Κουίν και την Τζουλιέτα Μαζίνα) και, το 1957, οι *Νύχτες της Καμπίριας*, που τιμήθηκε με το Όσκαρ καλύτερης ξενόγλωσσης ταινίας, με πρωταγωνίστρια πάλι τη Τζουλιέτα Μαζίνα (Χρυσός Φοίνικας στις Κάννες), μια γυναίκα που γίνεται πόρνη για να ξεφύγει απ' τη φτώχεια. Ακολουθεί το 1960 η *Γλυκιά ζωή* (Βραβείο Όσκαρ για τα καλύτερα κουστούμια και Χρυσός Φοίνικας στις Κάννες), μια από τις πιο γνωστές ταινίες διεθνώς με την πασίγνωστη σκηνή όπου η Έκμπεργκ κάνει μπάνιο στην Φοντάνα ντι Τρέβι. Το 8 ½ είναι ίσως η πιο ώριμη και προσωπική ταινία του. Κέρδισε δυο Όσκαρ, καλύτερης ξενόγλωσσης ταινίας και για τα καλύτερα κουστούμια. Πρωταγωνιστής εδώ είναι ένας σκηνοθέτης σε κρίση (Μαστρογιάννι). Ίχνη αυτοβιογραφίας βρίσκουμε και στην *Τζουλιέτα των πνευμάτων*, του 1965. Η Μαζίνα εδώ ερμηνεύει το ρόλο μιας προδομένης γυναίκας που βρίσκει τη συμπαράσταση μιας γειτόνισσας (Σάντρα Μίλο). Με τη *Ρόμα* ο Φελίνι γυρίζει πίσω στο παρελθόν, στις περιπέτειες ενός νέου επαρχιώτη που φτάνει στον κεντρικό σταθμό της Ρώμης το 1939, ενώ με το *Αμαρκόρντ (Θυμάμαι)* αναβιώνει την παιδική του ηλικία και την οικογενειακή ζωή.

Όσο για τις γυναίκες, είναι γνωστό ότι ο Φελίνι είχε αδυναμία σε εκείνες με πλούσια προσόντα, που πολύ συχνά έπαιζαν στις ταινίες του. Τέτοια η περίπτωση της Ανίτα Έκμπεργκ στη *Γλυκιά ζωή*, της Μαγκαλί Νοέλ (ήταν η θρυλική Γκραντίσκα στο *Αμαρκόρντ*) και, φυσικά, της γενναιόδωρης Τίττα, στην ίδια ταινία του 1973 (Μαρία Αντονιέτα Μπελούτσι). Όντας κατά συρροήν άπιστος, η ιδέα του Φελίνι για τις γυναίκες είχε να κάνει με το θαύμα, το οποίο βρίσκουμε στο *Αμαρκόρντ* στη σκηνή όπου το πλήθος, πάνω σε μικρά πλοίαρια στην Αδριατική, περιμένει να περάσει το υπερωκεάνιο «Ρεξ». Όμως η επιτομή του φαντασιακού του Φεντερίκο Φελίνι σε σχέση με τις γυναίκες βρίσκεται στο *8 1/2*. Εδώ ο Γκουίντο Ανσέλμι, που τον ερμηνεύει ο Μαρτσέλο Μαστρογιάννι, φαντάζεται να ζει σε ένα χαρέμι όπου όλες οι γυναίκες της ζωής του συνυπάρχουν αρμονικά: μια πολύ διαδεδομένη ανδρική φαντασίωση.

Όμως την πιο όμορφη ταινία του ο Φελίνι δεν την έχει γυρίσει ποτέ. Ο λόγος για τον έρωτά του για την Τζουλιέτα Μαζζίνα. Παντρεύτηκαν στις 31 Οκτωβρίου 1943 και δεν χώρισαν ποτέ, παρ' όλες τις δυσκολίες και τις αναποδιές. Για τη Μαζζίνα π.χ. ήταν πολύ επώδυνο να ανακαλύψει ότι η Σάντρα Μίλο ήταν ερωμένη του Φελίνι επί δεκαεπτά ολόκληρα χρόνια και ότι ο άνδρας της ήταν έτοιμος να την χωρίσει. Όμως η γλυκιά και μικροκαμωμένη Τζουλιέτα, μακριά έτη φωτός από την αισθητική του Φελίνι, ξεπέρασε όλες τις δυσκολίες και παρέμεινε ο μεγάλος έρωτας του σκηνοθέτη. Η απόδειξη είναι το συγκινητικό σημείωμα που ο Φεντερίκο της έγραψε το 1992, όταν χτυπήθηκε από εγκεφαλικό, πριν μπει στο χειρουργείο: «Ακόμα ένα φιλάκι πριν κοιμηθώ. Λατρεμένη μου Τζουλιέτα, είναι μεγάλη παρηγοριά για μένα να ξέρω ότι αφού ξυπνήσω θα σ' έχω δίπλα μου, όπως πάντα. Ξέρω, δεν λέω κάτι πρωτότυπο, όμως εσύ είσαι στ' αλήθεια η ζωή μου. Τα λέμε σε λίγο, αγάπη μου, με βαθιά ευγνωμοσύνη και τρυφερότητα».

Ιδιαίτερη και η σχέση του με τους ηθοποιούς. «Είχα ανάγκη από έναν Ιταλό, από έναν φίλο που να δέχεται σεμνά και ταπεινά να είναι η σκιά μου, που να μην φυτρώνει εκεί που δεν τον σπέρνουν. Έτσι πήρα τον Μαστρογιάννι, τον ήξερα ήδη, ήταν καταπληκτικός: αφαιρετικός, διακριτικός, συμπαθής, αντιπαθής, τρυφερός, αλαζόνας. Έτσι κι αλλιώς. Είναι τέλειος», δήλωσε ο Φεντερίκο Φελίνι για το Μαστρογιάννι, πρωταγωνιστή του *8 1/2* και της *Γλυκιάς ζωής*, τον ηθοποιό-φετίχ του Φελίνι, το έτερον εγώ. Αν όμως ο Φελίνι ήταν συντηρητικός με τον Μαστρογιάννι, όπως ήταν με τη λατρεμένη του Τζουλιέτα Μαζζίνα, δεν δίστασε να επαναστατήσει όταν προτίμησε τον Πάολο Βιλάτζο και τον Ρομπέρτο Μπενίνι για την τελευταία του ταινία, *Η φωνή του φεγγαριού*, του 1990.

Από την ιστοσελίδα giornaledibrescia.it, 11 Ιανουαρίου 2020